OBNOVE BAŠTINE RITAM VREMENA

Bilješka o voljenoj Spitz koja je kod dvorca Opeka živjela u vrijeme grofova Bombelles

PIŠE: **ANA MIČIĆ** 11/11/2025, 13:55

Blaga & misterije
36,184 followers
Follow Page

BOMBELLES ANNO MCMX

Grb na dvorcu Opeka, FOTO: Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Varaždinske županije

U vrijeme dok se oko dvorca Opeka uređivao i dodatno proširivao danas čuveni arboretum, živio je jedan pas zvan Spitz. Danas ne znamo koje je bio pasmine, ali znamo da je bio vjeran pratitelj svojim gazdama, grofu Marku Bombellesu starijem i njegovom sinu Marku, članovima porodice iz dalekog Orleansa koja je dospjela u Vinicu.

Čim su taj prekrasan posjed podno brežuljaka Haloza dobili u leno sredinom 19. stoljeća, Bombellesi su ga počeli dodatno uljepšavati. Iako o zatečenom stanju imanja možemo tek nagađati, pretpostavlja se da je prvi autohtoni krajobrazni parkovni prostor, oblikovan još početkom 18. stoljeća, činila šuma hrasta kitnjaka i pitomog kestena uokolo dvorca, s livadom u ravnici.

VINICA kraj Varaždina
Posjetite: ARBORETUM • VRTLARSKA ŠKOLA
DVORAC OPEKA • BAZEN • MOTEL • VINIČKI BREGI

Dvorac Opeka FOTO: Arhiva

Grof Marko Bombelles stariji (1830.-1906.) cijeli je prostor proširio i uredio. Marko Bombelles mlađi (1858.-1912.) ga je potom obnovio zasadivši mnoge nove biljne vrste, tako ga nenamjerno pretvarajući iz neobičnog parka u arboretum.

Spitz – Bila je voljeni pas

Bombellesi su bili poznati kao plemići koji su posebnu pažnju pridavali hortikulturi. U doba grofa Marka mlađeg na imanju Opeka bio je zaposlen i vrtlar Viktor Schendl. Školovao se u Beču i Karlsruheu, a znatno je pridonio kvaliteti uređenja prostora. Tako se puno sadilo, kopalo, mjerilo i uzgajalo.

Enciklopedija Hrvatskoga zagorja

69 €

DODAJ U KOŠARICU

Baš kao i ovih dana, dok traje obnova tog čuvenog arboretuma, budućeg ponosa kraja, koji je bio oblikovan dok je po njemu trčkarala Spitz.

Kada jednog dana Spitz više nije mogla, njezini su je vlasnici 1879. godine položili na groblje kućnih ljubimaca unutar imanja. Ono se još uvijek nalazi podalje od **obnovljenog dvorca Opeka u kojem je danas Regionalni centar kompetentnosti u poljoprivredi**.

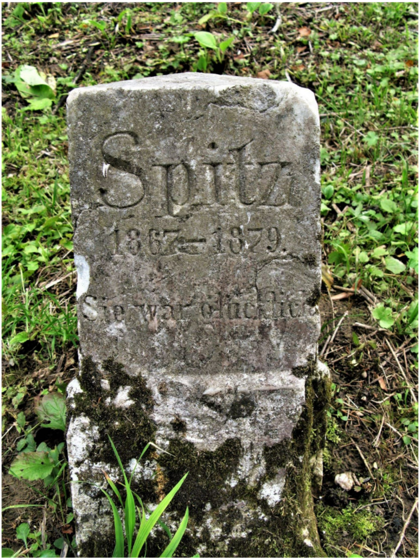

Grob Spitz na groblju kućnih ljubimaca, arboretum Opeka, zabilježeno fotografijom 2008. godine FOTO: Dijana Palada

Od groblja kućnih ljubimaca ostaje nekoliko kamenih obilježja, među njima je i jedan konju, te nadgrobni spomenik po kojemu znamo da je Spitz postojala. Iz onoga što se na spomeniku može razabrati, čini se kako je tekst napisan u ženskom rodu (njem. *Sie war* – ona je bila), pa bi točan prijevod bio: “Spitz (1863.-1879.) Bila je voljeni pas.” Preživio je taj spomenik voljenom psu cijelu povijest dvorca Opeka: od vožnje prvim automobilom ekstravagantnog grofa Josipa, preko Tita, sve do škole, perioda zapuštanja do današnje obnove.

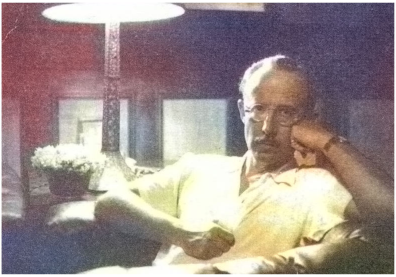

Grof Josip Bombelles FOTO: Arhiva

Neprepoznata baština

Posljednje je tako, tijekom obnove arboretuma, spomenik poslužio za piljenje dasaka, što je primijetila Dijana Palada, pasionirana ljubiteljica baštine, koja se odmah raspitala hoće li groblje kućnih ljubimaca preživjeti obnovu. Pisala je čelnicima Varaždinske županije.

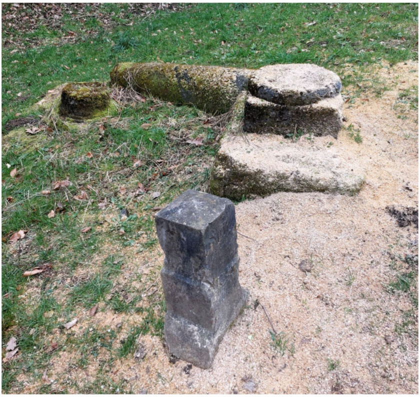

Groblje kućnih ljubimaca, arboretum Opeka, zabilježeno fotografijom 29.10. 2025. godine FOTO: Dijana Palada

"Učenici SŠ 'Arboretum Opeka' Marčan 2022. godine radili su na projektu 'Utjecaj kućnih ljubimaca na mentalno zdravlje ljudi'. Izradili su i brošuru, a sve je to sufinancirala Varaždinska županija. Pa zar ne bi bilo zgodno da su u tom projektu spomenuli da je i njihov grof smanjivao stres družeći se sa svojim psima?", pitala je Palada i primijetila kako groblje kućnih ljubimaca može poslužiti kao zanimljiv edukativni i emocionalan punkt za posjetitelje.

Iako je zakonom zabranjen, običaj pokapanja kućnih ljubimaca u sklopu posjeda postoji i danas i čest je na mjestima gdje živi čovjek sa svojim ljubimcima. Ne čudi, stoga, ovo groblje, poglavito ako se uzme u obzir Bombellesova prosvjetiteljska uloga u šumarstvu, stočarstvu i lovstvu.

Bombellesi kao vizionari

U vrijeme dok je živio, grof Marko Bombelles mlađi bio je vizionar, gospodarski i kulturni pokretač svog kraja. *Hrvatski biografski leksikon* bilježi kako je prostrane posjede u Varaždinskoj županiji s dvorovima Opeka, Zelendvor i grad Vinicu dobio ženidbom. Na svojim imanjima promicao je gospodarstvo, ali i kulturu. Bio je autor drama i povijesnih romana. Raskošna povijest ove obitelji, čiji je arhiv pohranjen u Arhivu Hrvatske, ne može se razumjeti bez uvida u njihove male, intimne geste koje svjedoče o čovječnosti. Groblje ljubimaca svakako je jedna od njih.

Hrvatski biografski leksikon, komplet
156 €
DODAJ U KOŠARICU

Hrvatski biografski leksikon, 9. svezak
63.50 €
DODAJ U KOŠARICU

Naposljetku, cijeli arboretum živi je svjedok navika svojih vlasnika. Kazuje nam o čestim putovanjima Bobellesa, koji su svoje suvenire – sadili. Brojne egzotične vrste i varijeteti tako su našle svoje mjesto u arboretumu, a njihovom opstanku je pogodovala izrazito povoljna mikroklima toga područja.

Mnoge su se očuvale sve do danas. Tako su neke značajne zbog svoje starosti i džinovskih dimenzija dok su druge specifične po svojim, za ove krajeve neuobičajenim, svojstvima.

Obnova arboretuma Opeka, obilazak gradilišta 14.10.2025. FOTO: Varaždinska županija, ured župana

Rezultat njihova progresivnog djelovanja je danas jedini zaštićeni kontinentalni arboretum u Hrvatskoj, ali i prvo zaštićeno prirodno područje u Hrvatskoj. Tako je u Upisniku zaštićenih prirodnih vrijednosti zaveden pod rednim brojem 1.

Ovaj perivoj je oblikovan kao skladan prostor jedinstvenih vizura i krajobraznih kompozicija, pejzažnih i romantičarskih obilježja. Izražen je vješto prožeti kolorit, što je postignuto pomnim planiranjem sadnje i orezivanja kultivara, varijeteta i sorti brojnih biljnih vrsta.

Obnova arboretuma Opeka, obilazak gradilišta 14.10.2025. FOTO: Varaždinska županija, ured župana

Županijski plan za groblje

Nekoliko dana nakon javljanja Dijane Palade županiji pročelnik Upravnog odjela za poljoprivredu i zaštitu okoliša Varaždinske županije Dragutin Vincek elektroničkom poštom joj je poslao pismo u kojem je potvrdio kako će spomenici kućnim ljubimcima, psu Spitzu i konju, ostati ne samo sačuvani, već i prezentirani javnosti. Pojasnio je kako projekt uređenja arboretuma predviđa njihovu prezentaciju i valorizaciju, budući da ranije nisu bili jasno vidljivi ni interpretirani.

Nekadašnji ponos karizmatičnog grofa, dvorac Opeka, obnovljen je i spreman za obrazovnu misiju

Nakon tri godine intenzivne obnove, dvorac Opeka, smješten u Vinici nedaleko od Varaždina, zablistao je u novom ruhu. Nakon što je stoljećima svjedočio raznim povijesnim previranjima, uskoro će otvoriti svoja ... Nastavi čitati Otkrij!

Blaga & misterije 0

“Jedna od novih staza parternog vrta izlazit će upravo prema toj lokaciji i voditi posjetitelje pored spomenika. Tako će oni ponovno biti uključeni u prostorni i povijesni doživljaj cjeline”, odgovorio je Dragutin Vincek. Dodao je kako je u planu i postava informativne table s povijesnim crtama o grofu Bombellesu i njegovim ljubimcima, kao i više tematskih tabli po cijelom perivoju s pričama o dvorcu, biljnim vrstama i samom arboretumu.

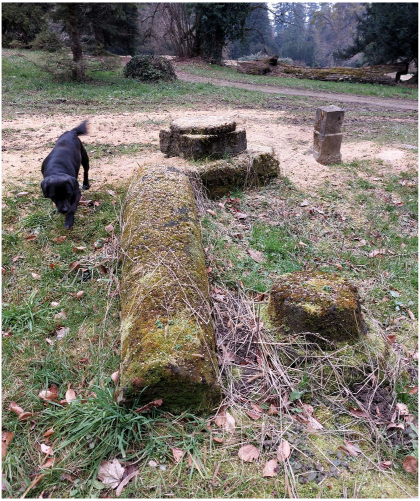

Groblje kućnih ljubimaca, arboretum Opeka, zabilježeno fotografijom 29.10.2025. godine FOTO: Dijana Palada

“Obnova nadgrobnih obilježja predviđena je u izvornom obliku, bez stilizirane rekonstrukcije, s naglaskom na očuvanje autentičnosti i patine vremena, čime se poštuje njihova povijesna vrijednost i uloga rariteta u prostoru arboretuma Opeka”, pojasnio je Vincek. Sad kad smo ustanovili kako će groblje kućnih ljubimaca grofova Bombelles ostati sačuvano, malo smo se raspitali i o samoj revitalizaciji arboretuma Opeka.

Sveobuhvatni radovi na obnovi

Ona je dio projekta “Arboretum Opeka – održiva zelena destinacija”, financiranog kroz Nacionalni plan oporavka i otpornosti. Ukupna vrijednost projekta iznosi 10.299.105,27 eura, od čega je 6.587.525,20 eura osigurano kroz bespovratna sredstva, dok je ostatak financiran iz proračuna Varaždinske županije.

Obnova arboretuma Opeka, obilazak gradilišta 14.10.2025. FOTO: Varaždinska županija, ured župana

Projekt se provodi u partnerstvu između Varaždinske županije, Javne ustanove Priroda Varaždinske županije i Turističke zajednice Varaždinske županije, a traje od 16. rujna 2024. do 1. ožujka 2026. Nakon provedenog postupka nabave, izvođač je uveden u posao 5. svibnja ove godine.

Obnova arboretuma Opeka, obilazak gradilišta 14.10.2025. FOTO: Varaždinska županija, ured župana

Radovi obuhvaćaju 23 hektara perivoja, dok cijeli kompleks s dvorcem i šumom pokriva oko 54 hektara. Uređuje se mreža šetnica dužine gotovo 10 kilometara, obnavlja se Vrtlareva kuća koja postaje informativni centar. Jezero je pročišćeno od mulja i sedimenta i provode se opsežni hortikulturni zahvati.

Spomenik prirode namijenjen čovjeku

Planirana je sadnja oko 280 stabala i više od 12.000 grmova te orezivanje više od 1.300 stabala. Zasadit će se ekološki voćnjak i povrtnjak na 2.3 hektara gdje će se posebna pažnja usmjeriti na tradicionalne sorte toga kraja. Jedan dio namijenjen je za rasadnik, što je dogovoreno u suradnji sa srednjom školom "Arboretum Opeka". Svako stablo dobit će i svoj "digitalni karton".

Obnova arboretuma Opeka, obilazak gradilišta 14.10.2025. FOTO: Varaždinska županija, ured župana

Po završetku revitalizacije, arboretum će biti podijeljen u osam tematskih cjelina s nizom sadržaja, od interpretativnih i edukativnih zona, preko senzoričkog vrta za osobe s invaliditetom, do kulturnih kulisa i prostora za manifestacije. Postavit će se oznake na Brailleovom pismu i podignute gredice za lakši pristup.

Arboretum će dodatno obogatiti i sadržaji za djecu, ali i one koji se tako osjećaju, kroz ekološke igre, predimenzionirane kukce, hotele za kukce i pčelinjake. Postojeći bazen će obnoviti, ali prenamjeniti, dok će mirni otok na jezeru ostaviti u zoni za odmor i opuštanje. Vjerujemo kako će biti i prostora za pse, jer će, prema najavama, postojati i kutak okrepe za kućne ljubimce.

Obnova arboretuma Opeka, obilazak gradilišta 14.10.2025. FOTO: Varaždinska županija, ured župana

Opeka – održiva zelena destinacija

Koncept projekta je živi prirodno-kulturni sustav, koji je na raspolaganju svojim posjetiteljima tijekom cijele godine. Svaka cjelina nudit će posebno iskustvo, a povezane interaktivnu šetnju ovim prvim ikad zaštićenim spomenikom prirode u Hrvatskoj.

Obnova arboretuma značajna je "točka na i" revitalizaciji cijelog kompleksa Opeka, gdje se arboretum konceptualno naslanja na već obnovljeni dvorac u kojemu je Regionalni centar kompetentnosti u poljoprivredi. U dvorcu se tako održava nastava u specijaliziranim učionicama i laboratorijima, a predviđen je i smještaj do 40 učenika i nastavnika. Podrum je namijenjen enologiji, a na katu je multimedijalna dvorana za razna događanja.

Obnova arboretuma Opeka, obilazak gradilišta 14.10.2025. FOTO: Varaždinska županija, ured župana

Uz dvorac, edukativnu ulogu će imati i sam arboretum. Uz sve radove koji se vrše po pitanju njegove revitalizacije, posebno se ističu oni kojima je za cilj očuvanje, uređenje, interpretacija i adekvatna prezentacija uistinu širokog dijapazona prisutne dendroflore. Jednom kada se obnova okonča, cjelina će biti zaokružena i uskoro dostupna svima na uživanje, a možda i obilazak voljene Spitz.

* * *

Ovaj članak četvrti je dio serijala *(NE)ISTRAŽENA HRVATSKA: Održivost baštine* autorice Ane Mičić koji je objavljen u sklopu projekta Poticanje novinarske izvrsnosti u 2025. godini Agencije za elektroničke medije.

Crno-bijeli film "Grička vještica" danas se smatra izgubljenim – scenarij je pisala Zagorka, a režirao ga je Hinko Nučić

Scenarij za ekranizaciju istoimenog ciklusa napisala je sama Zagorka. Neki izvori navode da je ulogu Siniše u filmu igrao plemić Josip Bombelles (prikazan na fotografiji). Kao mladić sudjelovao je u … Nastavi čitati Otkrij!

Blaga & misterije 0

POŠALJI PRIJATELJU!

Facebook WhatsApp Telegram E-pošta X

#DVORAC OPEKA #IZBOR #NEISTRAŽENA HRVATSKA: ODRŽIVOST BAŠTINE #VARAŽDINSKA